

Scopingsadvies Project-MER

Windturbineprojecten Churchilldok Zuid en Luithagen

Initiatiefnemer:
VLEEMO nv
Amsterdamstraat 18
2000 Antwerpen

14 januari 2021
PRMER-3318-SA

1. Inleiding

Het voorgenomen project betreft de realisatie van in totaal 7 windturbines, waarvan 5 bijkomende windturbines aansluitend bij het windpark “6HD” in de zone Churchilldok Zuid op de rechterscheldeoever van de haven van Antwerpen, en 2 bijkomende windturbines in de regio Luithagen op de rechterscheldeoever van de haven van Antwerpen. In het ontwerp-MER zullen verschillende alternatieven worden onderzocht, waarbij de maximale ashoogte, rotordiameter en tiphoogte zal verschillen.

Deze activiteiten zijn onderworpen aan de m.e.r.-plicht volgens het project-m.e.r.-besluit¹, met name:

Bijlage II

3i: Installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie voor zover de activiteit betrekking heeft op:

- *20 windturbines of meer; of*
- *4 windturbines of meer, die een aanzienlijke invloed hebben of kunnen hebben op bijzonder beschermd gebied.*

Bijlage III

10j: Infrastructuurprojecten: werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater, die niet opgenomen zijn in bijlage I of II.

Voor categorieën van projecten opgenomen in bijlage II van het project-m.e.r.-besluit, is het indienen van een gemotiveerd verzoek tot ontheffing van de m.e.r.-plicht mogelijk. Door de initiatiefnemer wordt echter afgezien van dit verzoek.

Het Team Mer ontving een aanmelding met vraag om scopingsadvies op 16/10/2020. Er werd geen openbare participatiemoment georganiseerd door de initiatiefnemer van het project. Het Team Mer vroeg adviezen bij de administraties en openbare besturen (zie bijlage).

Het Team Mer stelt dit scopingsadvies op met het oog op de methodologie van het MER. Zij houdt rekening met de principieel verplichte onderdelen van een project-MER op basis van art. 4.3.7. van het DABM² en de ontvangen adviezen.

Dit scopingsadvies heeft betrekking op de reikwijdte, het detailleringsniveau en de inhoudelijke aanpak van het project-MER. Het project-MER moet opgesteld worden zoals door de initiatiefnemer voorgesteld werd in de aanmelding en aangevuld/aangepast worden volgens de specifieke vereisten die in dit scopingsadvies geformuleerd zijn.

2. Verantwoording, beschrijving project en alternatieven

Aanvullend op de aanmelding moeten **de volgende punten ook beschreven worden:**

- Wijzigingen aan het project zullen duidelijk beschreven worden in het MER.
- Op p.24 van de aanmelding staat het ruimtegebruik door de exploitatie beschreven. Er staat dat de grondoppervlakte die door de toren en de fundering in beslag genomen wordt

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage, B.S. 17 februari 2005, zoals herhaaldelijk gewijzigd.

² Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk (DABM).

maximaal 500 m² zal bedragen. Hierbij moet ook de permanente werkvlakken mee in rekening genomen worden die op zich ook nog eens 500 m² per turbine in beslag nemen. Dit zal aangevuld worden in het MER.

- P99: team Externe Veiligheid leidt uit figuur I-1 af dat er in de nabije omgeving van het projectvoornemen verschillende bestaande en geplande Seveso-inrichtingen zijn gelegen. Team Externe Veiligheid laat weten dat bij de opmaak van de veiligheidsstudie de meest recente gegevens gebruikt moeten worden die op dat moment voorhanden zijn omtrent de Seveso-inrichtingen.
- Defensie geeft aan dat bebakening van het ganse project vereist is als een obstakel 150 m of hoger reikt. Ze geven ook mee dat een *simple engineering assessment* moet worden uitgevoerd om aan te tonen dat er geen negatieve impact is op de correcte werking van de naderingsradar van Semmerzake en Bevekom. De engineering studie moet rekening houden met de bestaande windturbines in de omgeving van de geplande windturbines. In de nabijheid van het projectvoornemen bevindt zich een militaire kabel, dus een KLIM-KLIP-aanvraag moet gebeuren alvorens de werken uit te voeren.
- Bij de afbraakfase moet in het MER besproken worden in hoeverre de omgeving in zijn oorspronkelijke toestand hersteld wordt. Hierin zal aangegeven worden wat er gebeurt met de sokkel (volledig verwijderd of niet) en de eventuele toegangswegen en permanente werkplatformen.
- P99: Elia meldt dat er in de nabije omgeving twee hoogspanningslijnen zijn gelegen (150.119-120 (EA226) en 150.106-107 (EA203)). Ze vragen om:
 - Rekening te houden met de aanwezige hoogspanningslijnen en met de veiligheidsafstanden t.o.v. geleiders die gelden in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen voor vaste constructies (inclusief constructies bovenop daken zoals airco, zonnepanelen, ...; verlichtingspalen, tijdelijke constructies zoals tenten, ...), bij groenaanplanting en bij uitvoering van werken (bouwkraan, hoogtewerkers, betonpompen, ...). De hoogtebeperking is afhankelijk van meerdere factoren. Elia kan, waar noodzakelijk, een gratis hoogtemeting uitvoeren, om een gedetailleerd advies te kunnen formuleren.
 - De veiligheidsafstanden t.o.v. de aanwezige pylonen in acht te nemen bij graafwerken, grondwaterbemaling, graafwerken ... De pylonen moeten ook steeds toegankelijk zijn.
 - Rekening te houden met de volgende richtlijnen bij inplanting van windturbines: Momenteel bestaan er in België geen bepalingen die adequate afstandsregels voorschrijven die specifiek gelden voor de inplanting van windturbines in de omgeving van hoogspanningsinstallaties. De afstandsregels voorgeschreven in boek 3 van het KB van 08/09/2019 volstaan niet, aangezien windturbines een roterend onderdeel hebben. Daarom heeft Elia bepaalde factoren en basisprincipes gedefinieerd (zie advies Elia), waarop ze hun advies baseren.
 - Een studie *trillingen* toe te voegen voor de windturbines CDZ04 en LH05 (gelegen in zone 3, zie advies Elia) en hen op de hoogte te houden van de status zodat ze tijdig een offerte kunnen sturen voor het opstarten van de trillingsstudie.
 - Een studie *valgevaar* toe te voegen voor de windturbine CDZ03 (gelegen in zone 2, zie advies Elia), waarbij een onafhankelijke instantie de toename van het faalrisico jegens Elia lager dan 10 % inschat.
 - Rekening te houden met de veiligheidsvoorschriften (zie bijlage advies Elia).

Zoals in de aanmelding vermeld, moet het MER de volgende alternatieven onderzoeken en beoordelen, of motiveren waarom ze niet relevant worden geacht:

- Locatiealternatieven
- Uitvoeringsalternatieven
- Nulalternatief

In het MER zullen vijf uitvoeringsalternatieven onderzocht worden:

- Alternatief 1 (basisscenario, nieuw alternatief) :
 - 7 windturbines (CDZ en LH) met max. ashoogte 170m, max. rotordiameter 160m en max. tiphoogte 250m
- Alternatief 2 (reeds opgenomen alternatief):
 - 5 windturbines (CDZ) met een tiphoogte van max. 200 m en een rotorashoogte van max. 135 m
 - 2 windturbines (LH) met een tiphoogte van max. 200 m en een rotorashoogte van max. 135 m
- Alternatief 3 (reeds opgenomen alternatief):
 - 5 windturbines (CDZ) met een tiphoogte van max. 230 m en een rotorashoogte van max. 160 m
 - 2 windturbines (LH) met een tiphoogte van max. 200 m en een rotorashoogte van max. 135 m
- Alternatief 4 (nieuw alternatief) :
 - 5 windturbines (CDZ) met max. ashoogte 170m, max. rotordiameter 160m en max. tiphoogte 250m
 - 2 windturbines (LH) met max. ashoogte 160m, max. rotordiameter 140m en max. tiphoogte 230m
- Alternatief 5 (nieuw alternatief) :
 - 5 windturbines (CDZ) met max. ashoogte 170m, max. rotordiameter 160m en max. tiphoogte 250m
 - 2 windturbines (LH) met een tiphoogte van max. 200 m en een rotorashoogte van max. 135 m.

3. Algemene en methodologische aspecten

De afbakening van het studiegebied moet voldoende gemotiveerd worden per discipline, rekening houdend met het feit dat het studiegebied zowel het projectgebied als het gebied waar effecten zich kunnen voordoen moet omvatten. De ruimtelijke afbakening moet voor elke discipline duidelijk tekstueel omschreven worden en indien mogelijk, voorgesteld worden op kaart.

De **referentiesituatie** is de beschrijving van het projectgebied en de omgeving met als referentiejaar 2020. De bestaande en vergunde windturbines maken deel uit van de referentiesituatie.

In het MER moet duidelijk aangegeven worden met welke **ontwikkelingsscenario's** rekening gehouden wordt of juist niet bij de beschrijving van een referentiesituatie, en moet voor elk ontwikkelingsscenario duidelijk gemotiveerd worden waarom. Er moet ook aangegeven worden voor welke disciplines de ontwikkelingsscenario's al dan niet relevant zijn. Dit moet beschreven worden in een algemeen hoofdstuk voorafgaand aan de effectbespreking per discipline. Naast de ontwikkelingsscenario's die in de aanmelding beschreven zijn, moeten in het MER ook de volgende ontwikkelingsscenario's meegenomen worden:

- Het soortenbeschermingsprogramma 2.0 zal als ontwikkelingsscenario opgenomen worden.

Als er tijdens het opstellen van het project-MER nieuwe ontwikkelingsscenario's naar boven komen, moeten deze toegevoegd worden.

Cumulatieve effecten moeten onderzocht worden.

De **methodologie voor de effectbeschrijving en -beoordeling** moet **voor elke discipline** in het project-MER duidelijk en transparant omschreven worden. Tevens moet per discipline aangegeven worden op basis van welke criteria een effect beoordeeld wordt. Het resterend effect na de milderende maatregelen moet aangegeven en gekoppeld worden aan het gehanteerde beoordelingskader. De effectenbespreking en -beoordeling moet transparant gebeuren en aan de hand van volgende terminologie: aanzienlijk negatief (-3), negatief (-2), beperkt negatief (-1) en verwaarloosbaar of geen effect (0) .

Bij de beschrijving van de bestaande toestand en van de milieueffecten moet, als aanvulling op de aanmelding, voldoende aandacht besteed worden aan het volgende:

Discipline geluid & trillingen:

- P66: Zijn deze metingen nog voldoende actueel? Van wanneer dateren ze? Graag verduidelijken en motiveren in het MER.
- P70: het havenbedrijf van Antwerpen stelt zich de vraag waarom de invloed van individuele woningen en andere gebouwen niet wordt meegerekend bij de immissieberekening. Er lijken zich geen andere woningen of gebouwen te bevinden tussen de A12 en de rekenpunten t.h.v. de woningen, maar de zone Luithagen bevat toch tal van (grootschalige) gebouwen, die een afschermende werking kunnen vertonen? Dit zal in het MER bekeken worden en de aanpak zal gemotiveerd worden in het MER.
- P68: In het MER moet gemotiveerd worden waarom de voorgestelde meetlocaties voldoende representatief zijn. Eveneens motiveren waarom metingen op MP1 relevant zijn ondanks de lopende renovatie ter plaatse.

Discipline biodiversiteit:

- P68: verduidelijk waarom er metingen werden uitgevoerd tijdens een renovatie en waarom dan juist dat punt werd gekozen.
- P77: verduidelijken in het MER wat 'relatief kort' juist inhoudt.
- P78: De effecten van het project zullen in het MER afgetoetst worden aan zowel de huidige situatie als aan het eindbeeld van het Maatschappelijk Meest Haalbare Alternatief (MMHA) en het Soortenbeschermingsprogramma (SBP).
- P79: ANB geef aan dat dat de opmaak van een passende beoordeling en verscherpte natuurtoets vereist zijn.

Discipline bodem:

- Op vier van de zeven plaatsen, waar de windturbines zijn gepland, is in het verleden reeds een bodemsanering (BSP) uitgevoerd dat afgesloten werd met een eindevaluatieonderzoek (EEO). Eén bodemsanering is nog in uitvoering. De resultaten zullen besproken worden in het MER (p.95).
- In het MER moet beschreven worden of en welke risico's op bodemverontreiniging bestaan door het project, zowel tijdens de aanleg-, exploitatie als afbraakfase.
 - De samenstelling van de sokkel zal in het MER beschreven worden.
 - In het MER moet beschreven worden in hoeverre de bodem terug in zijn oorspronkelijke toestand hersteld wordt. In het kader hiervan moet in het MER een gedetailleerde toestand van de bodem in de referentiesituatie opgenomen worden. Bij de afbraakfase moeten maatregelen opgenomen worden hoe de toetsing zal gebeuren waaruit geconcludeerd kan worden of de bodem terug in zijn oorspronkelijke staat hersteld is.

- In het MER moet een overzicht opgenomen worden van de totale verharding van de bodem ten gevolge van het plaatsen van de windturbine(s):
 - De sokkel van de windturbine ?
 - Permanente werkplatformen ?
 - Eventuele toegangswegen ?

Discipline water:

- P59: VMM afdeling operationeel waterbeheer laat weten dat er bronbemaling nodig is voor de aanleg van de funderingen. Voor de bronbemaling moet voldaan worden aan de sectorale voorschriften. Het niet-verontreinigd bemalingswater wordt bij voorkeur opnieuw in de bodem gebracht. Als dat niet mogelijk is, moet het in oppervlaktewater geloosd worden. Enkel in de riolering indien er geen andere optie is.
- P59: De resultaten van de bemalingsstudie zullen worden opgenomen in het MER.
- P101: VMM afdeling operationeel waterbeheer laat weten dat de percelen niet gelegen zijn in overstromingsgevoelig gebied
- P101: Er moet worden voldaan aan de gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten en andere. Er wordt in de tekst gesteld dat infiltratie niet haalbaar is. VMM AOW meldt dat overtollig hemelwater van de nieuwe verhardingen met een nieuw afvoersysteem in de eerste plaats maximaal moet worden geïnfiltreerd in overeenstemming met het GSV. Dat zal verduidelijkt worden in het MER. Een afwijking op de GSV louter op basis van de ligging wordt niet gunstig geadviseerd door VMM AOW.

Discipline lucht:

- In het MER zal beknopt bekeken worden of de nieuwe windturbines een invloed kunnen hebben op eventueel aanwezige emissies.

Discipline mens-gezondheid:

- P98: in de aanmelding wordt er verwezen naar een discipline Licht (slagschaduw). Deze discipline wordt verder nergens vermeld in de aanmelding. Dat zal in het MER verduidelijkt worden.

Ook de volgende onderdelen moeten aan bod komen in het MER (cfr. richtlijnenboek Algemene methodologie):

- de leemten in de kennis
- de eventuele opvolgings- en monitoringsmaatregelen
- een afzonderlijke discipline-overschrijdende samenvatting (inclusief de milderende maatregelen)
- een niet-technische samenvatting.

Ook in de samenvattende hoofdstukken rekening houden met de opmerkingen in dit scopingsadvies.

4. Goedkeuring team van erkende MER-deskundigen en MER-coördinator

Zoals voorgesteld in de aanmelding wordt het MER opgesteld door een erkende MER-coördinator en door volgende erkende MER-deskundige: Geluid en trillingen, Biodiversiteit, Bodem, Water (grondwater), Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie. De coördinator zal ook mens-gezondheid, mens-mobiliteit, mens-ruimtelijke aspecten, Klimaat en Water (oppervlaktewater) behandelen.

Het in de aanmelding voorgestelde team van erkende MER-deskundigen en de erkende MER-coördinator wordt goedgekeurd.

Wijzigingen aan het team van deskundigen in de loop van het m.e.r. moeten gemeld worden aan het Team Mer.

Digitaal getekend

Door Lina Grooten

Directiehoofd Directie Gebiedsontwikkeling
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten

Bijlage

Lijst met de instanties die gereageerd hebben (schriftelijk of aanwezig op overleg) en betrokken worden in de verdere procedure:

- Agentschap Natuur en Bos buitendienst Antwerpen
- Departement Omgeving, GOP gebiedsontwikkeling, Team Externe Veiligheid
- Departement Omgeving, GOP omgevingsprojecten, Team Milieu Antwerpen
- Departement Omgeving, GOP omgevingsprojecten, Team Ruimte Antwerpen
- Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, dienst Ruimtelijke Ordening en Milieu
- VMM Afdeling Operationeel Waterbeheer
- Federale overheidsdienst Mobiliteit & Verkeer, directoraat-generaal Luchtvaart
- Departement MOW
- Defensie
- Elia

Lijst met de instanties die niet gereageerd hebben:

- Agentschap Wegen en Verkeer Antwerpen
- Stad Antwerpen
- Provincie Antwerpen
- Skeyes
- Departement Omgeving, BJO, team leefomgevingskwaliteit
- Vlaams Energieagentschap